

ЦЕХАН Д. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, кандидат юридичних наук

СТРУКТУРА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РІВНЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Одним із ключових завдань держави на сучасному етапі є вироблення ефективних моделей і стратегій протидії деструктивним явищам, найнебезпечнішим серед яких залишається злочинність. Формування концепції щодо реалізації будь-якої форми людської діяльності вимагає чіткого визначення змісту останньої та відображення системних зв'язків між її елементами, адже визначення структурних елементів дозволяє: виокремити її рівні, визначити суб'єктів та їх компетенції, окреслити систему методів та засобів, які необхідні для її реалізації, а також форми взаємодії з іншими видами як соціально-корисних, так і деструктивних практик.

Аналіз практики протидії злочинності у місцях позбавлення волі, дозволяє дійти висновку щодо дворівневості системи оперативно-розшукової протидії злочинності у місцях позбавлення волі та виділити: *організаційний та тактичний* рівні.

Організація такого впливу вимагає вирішення першочергового завдання щодо налагодження каналів систематичного отримання інформації щодо об'єкта впливу, зокрема злочинності у місцях позбавлення волі. Саме тому, на нашу думку, першим структурним елементом організації оперативно-розшукової протидії злочинності у місцях позбавлення волі є *оперативне обслуговування пенітенціарних установ*. Необхідно відзначити, що організація оперативного обслуговування місць позбавлення волі залежить від таких чинників: виду виправної колонії, що вимагає їх класифікації за критеріями: рівня безпеки (нормативно визначена класифікація); місцем розташування по відношенню до населених пунктів; якісними та кількісними характеристиками персоналу; якісними та кількісними характеристиками в'язничного населення; інтенсивністю впливу на організацію роботи виправної установи організованої злочинності; специфікою стратифікації в'язничного населення; рівнем стійкості елементів тюремної субкультури серед в'язничного населення тощо. У залежності від місця у класифікаційній системі для виправної колонії може бути визначено відповідний режим оперативного обслуговування: полегшений, звичайний, посилений. Зважаючи на специфіку архітектурної побудови та засобів забезпечення режиму, які локалізують в'язничне населення у межах чітко визначеного периметру оперативне обслуговування місць позбавлення волі слушно

організовувати за об'єктовим принципом. Крім того, обов'язкового врахування потребує специфіка джерел надходження оперативної інформації, оскільки їх основою є негласні працівники.

Зважаючи на функціональне призначення, а саме забезпечення систематичного надходження оперативно-розшукової інформації оперативне обслуговування виступає підґрунтям для наступної складової організації оперативно-розшукової протидії злочинності у місцях позбавлення волі — *інформаційно-аналітичної роботи* оперативних підрозділів кримінально-виконавчих установ. Необхідно акцентувати увагу, що у сучасних умовах якісно організована аналітична робота оперативних підрозділів у місцях позбавлення волі дозволяє: оцінити оперативну обстановку у конкретній виправній установі; прогнозувати розвиток оперативної обстановки на короткостроковий та довготривалий період; корегувати розвиток оперативної обстановки; забезпечити оптимальне агентурно-оперативне перекриття установи виконання покарань; виявити та усунути причини і умови, які сприяють вчиненню злочинів; виявити засуджених, які імітують виправлення та приховують свою негативну спрямованість; забезпечити оптимальне розміщення засуджених у межах установи з метою мінімізації кримінальної активності.

Наступним елементом організації оперативно-розшукової протидії злочинності у місцях позбавлення волі є *взаємодія оперативних підрозділів кримінально-виконавчих установ з іншими суб'єктами*, зокрема територіальними оперативними підрозділами НП України. Водночас, необхідно наголосити на стійкій негативній тенденції щодо зменшення ефективності цього організаційного блоку, що зумовлюється такими причинами: різне відомче підпорядкування оперативних підрозділів (Національна поліція України, Міністерство юстиції України); перманентні зміни законодавства та організаційно-правової основи роботи як оперативних підрозділів НП України, так і оперативних підрозділів органів та установ виконання покарань, що не дозволяє виробити загальну концепцію організації ефективної співпраці; відсутність, або застарілість міжвідомчих нормативно-правових актів щодо організації взаємодії.

Гуманізація кримінально-виконавчого законодавства та ускладнення соціально-економічної ситуації в державі актуалізують й інші форми співпраці між оперативними підрозділами вказаних відомств, які не знайшли достатнього наукового обґрунтування, зокрема:

- під час реалізації засудженими такого нового інституту як тюремні відпустки, оскільки, фактично, відповідальність за їх поведінку і недопущення вчинення злочинів поза виправною колонією несуть відповідні територіальні оперативні підрозділи;

- передачі наявної оперативної інформації оперативним підрозділам кримінально-виконавчої установи після прибуття засудженого до відбування покарання;

– передачі оперативної інформації територіальним оперативним підрозділам після звільнення засудженого, особливо якщо останній не став на шлях виправлення і планує продовжувати злочинну діяльність після звільнення;

– планування спільних дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій у населених пунктах чи на територіях розташування виправних установ тощо.

ЧУМАК С. П.

Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
доцент кафедры криминалистики, кандидат юридических наук

НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЭКСПЕРТНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ ОТДЕЛЬНЫХ ОБЪЕКТОВ

Анализ следственной и судебной практики показывает, что назначение отдельных видов экспертиз, особенно которые проводятся редко, имеют определённые недостатки. Отдельные из них связаны с затруднениями, которые возникают из-за несовершенства отдельных норм уголовно-процессуального законодательства и Закона Украины о судебной экспертизе.

Так следует согласиться со сложившимся положением, что в экспертных учреждениях невозможно да и нет необходимости содержать экспертов всех отраслей знаний. Действующие в Украине Научно-исследовательские экспертно-криминалистические центры МВД Украины и Научно-исследовательские институты судебных экспертиз Министерства Юстиции проводят в основном криминалистические экспертизы и то не все.

Частью 3 ст. 10 Закона Украины о судебной экспертизе предусматривается привлечение к проведению судебных экспертиз и судебных экспертов, которые не являются работниками государственных специализированных экспертных учреждений, но при условии, если они имеют соответствующее высшее образование не ниже специалиста, прошли соответствующую подготовку в государственных специализированных учреждениях Министерства юстиции Украины, аттестованы и получили квалификацию судебного эксперта определённой специальности в порядке предусмотренным данным Законом. Но практика свидетельствует, что и судебные эксперты не могут удовлетворить в полном объёме потребности в проведении отдельных экспертиз к примеру в сферах филателии, нумизматике, при исследовании отдельных материалов, веществ и изделий.